

**ВІДДІЛ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ
НФ а У**

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ТА ПРОГРАМА НАВЧАННЯ
З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ПОСАДОВИХ ОСІБ НФаУ.**

Посібник розроблений на допомогу керівникам та відповідальним особам з питань охорони праці структурних підрозділів, на яких покладена відповідальність за створення і забезпечення належних, безпечних і нешкідливих умов праці під час проведення навчально-виховного процесу в університеті.

До посібника увійшли тематичні матеріали та контрольні питання щодо проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці.

Розроблено згідно вимог “Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”, затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці 26.01.2005 № 15 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду № 273 від 16.11.2007 Наказом Міністерства соціальної політики № 140 від 30.01.2017) та зареєстрованого в Мін’юстУкраїни від 15.02.2005 р. № 231/10511

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ПРАЦЮ ТА ОХОРОНУ ПРАЦІ

Основні трудові права працівників визначені у нормах Конституції України та у ст.2 КЗпП. Право громадян України на працю, тобто на одержання роботи з оплатою праці не нижче встановленого державою мінімального розміру, включаючи право на вільний вибір професії, роду занять і роботи забезпечується державою. Гарантією цього права є те, що держава створює умови для ефективної зайнятості населення, сприяє працевлаштуванню, підготовці та підвищенню трудової кваліфікації, а за необхідності забезпечує перепідготовку осіб, вивільнюваних у результаті переходу на ринкову економіку.

Працівники реалізують право на працю шляхом укладення трудового договору про роботу на підприємстві, в установі, організації або з фізичною особою.

Працівники мають право на відпочинок, право на здорові й безпечні умови праці, на об'єднання в професійні спілки та на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку, на участь в управлінні підприємством, установою, організацією, на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, на матеріальну допомогу в разі безробіття, на право звернення до суду для вирішення трудових спорів незалежно від характеру роботи, що виконується, або займаної посади, крім випадків, передбачених законодавством, та інші права, встановлені законодавством.

Кодекс законів про працю України містить 18 розділів, - це загальні положення, колективний договір, трудовий договір, забезпечення зайнятості звільнених працівників, робочий час, час відпочинку, нормування праці, оплата праці, гарантії і компенсації, гарантії при покладанні на працівників матеріальної відповідальності за шкоду, трудова дисципліна, охорона праці, праця жінок, праця молоді, пільги для працівників, індивідуальні трудові спори, професійні спілки, трудовий колектив, загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення, нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю.

Колективний договір укладається на основі чинного законодавства, прийнятих сторонами зобов'язань з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин і узгодження інтересів трудящих, власників та уповноважених ними органів (ст.10 КЗпП).

Колективний договір затверджується на конференції трудового

колективу. Умови колективного договору, що погіршують порівняно з чинним законодавством і угодами становище працівників, є недійсними (ст.16 КЗпП). Трудовий договір – є угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін (ст.21 КЗпП).

Укладання Трудового договору оформляється наказом, чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу про зарахування працівника на роботу.

Особливою формою Трудового договору є контракт, в якому строк дії, права, обов'язки і відповідальність сторін можуть встановлюватися угодою сторін. Сфера застосування контракту визначається законами України.

У Законі України "Про охорону праці" задекларовані основні принципи державної політики в галузі охорони праці:

- пріоритет життя і здоров'я працівників щодо результатів виробничої діяльності підприємства;
- повна відповідальність роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці;
- підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції;
- обов'язковий соціальний захист працівників, повне відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- використання економічних методів управління охороною праці;
- комплексне розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямків економічної та соціальної політики, досягнень у галузі науки і техніки та охорони довкілля;
- запровадження єдиних нормативів з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності й виду діяльності;
- інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці;

Охорона праці – це система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності людини.

Основні заходи щодо забезпечення охорони праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів.

Під час укладання трудового договору роботодавець повинен проінформувати працівника під розписку про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про права працівника на пільги і компенсації за роботу в таких умовах відповідно до законодавства і колективного договору.

Усі працівники згідно із законом підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавства про охорону праці, не додержується умов колективного договору з цих питань.

Чинне законодавство зобов'язує роботодавця раціонально використовувати виробничі будівлі, споруди, устаткування, територію, здійснювати захист працюючих від впливу шкідливих та небезпечних чинників, утримувати робочі місця у відповідності до вимог санітарно – гігієнічних нормативів.

В обов'язки роботодавця входить: правильна організація процесу виробничої діяльності, створення відповідних умов; забезпечення виконання трудової і виробничої дисципліни, дотримання законодавством про працю й правил щодо охорони праці.

В обов'язки працівників входить:

- сумлінне виконання дорученої справи, з високою продуктивністю і якістю праці;
- дотримання трудової і технологічної дисципліни.

За порушення працівником зазначених зобов'язань роботодавець може застосувати дисциплінарне стягнення у вигляді догани або звільнення з роботи.

На роботах зі шкідливими й небезпечними умовами праці відповідно до типових галузевих норм працівникам видається спеціальний одяг, взуття та інші засоби індивідуального захисту (ЗІЗ), а також м'які засоби.

Основним завданням служби охорони праці є зведення до мінімуму можливості ураження чи захворювання працівника з одночасним забезпеченням комфорту при максимальній продуктивності праці.

Проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням. Контроль за дотриманням працівниками вимог законів та інших нормативно-правових актів з охорони праці.

Спеціалісти служби охорони праці мають право:

- видавати керівникам структурних підрозділів підприємства обов'язкові для виконання приписи щодо усунення наявних недоліків;
- одержувати від них необхідні відомості, документацію і пояснення з питань охорони праці;

- вимагати відсторонення від роботи осіб, які не пройшли передбачених законодавством медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань і не мають допуску до відповідних робіт або не виконують вимог нормативно- правових актів з охорони праці.

Припис спеціаліста з охорони праці може скасувати лише керівник навчального закладу. Основні обов'язки служби охорони праці:

- організація системи управління охороною праці на підприємстві;
- оформлення наказом відповідальних осіб на окремих виробничих дільницях;
- складання планів роботи з охорони праці та контроль за їх виконанням;
- проведення навчання працюючих;
- розслідування причин виробничого травматизму, їх аналіз та облік, а також розробка заходів з метою їх недопущення.

До обов'язків служби охорони праці входить розробка й здійснення заходів, які забезпечують безпеку праці.

На підприємстві з метою забезпечення пропорційної участі працівників у вирішенні будь-яких питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища за рішенням трудового колективу може створюватися комісія з питань охорони праці.

Комісія складається з представників роботодавця та професійної спілки.

На підприємствах, що утримуються за рахунок бюджету, витрати на охорону праці передбачаються в державному або місцевих бюджетах і становлять не менше 0,2 відсотка від фонду оплати праці згідно ст.19 Закону України «Про охорону праці».

Державне управління охороною праці здійснюють:

Кабінет Міністрів України; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці – Держпраці України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Професійні спілки здійснюють громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту.

За порушення законодавства про охорону праці та невиконання приписів (розпоряджень) посадових осіб органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці юридичні та фізичні особи, притягаються органами виконавчої влади з нагляду за охороною праці до сплати штрафу в порядку, встановленому законом.

За порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, а також представників профспілок, їх організацій та об'єднань винні особи притягаються до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної, кримінальної відповідальності згідно із

законом.

Передбачено такі міри стягнення: зауваження, догана, переведення на нижче оплачувану роботу на строк до трьох місяців.

Матеріальну відповідальність за порушення норм і правил з охорони праці можуть нести як підприємство (організація), так і посадова особа, винні в нанесенні збитків підприємству або окремим його особам.

Адміністративна відповідальність посадових осіб, винних у порушенні законодавства про працю й правил з охорони праці, визначається Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Кримінальна відповідальність за порушення правил з охорони праці передбачена Кримінальним кодексом України. Кримінальна відповідальність може бути застосована до службових осіб, які допустили злісні порушення норм і правил охорони праці, невиконання умов колективного договору (угоди), наказів роботодавця або розпоряджень органів нагляду за станом охорони праці, внаслідок чого трапилися нещасні випадки, виникли професійні захворювання або інші важкі наслідки.

Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» визначає правову основу державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві.

Завданнями страхування від нещасного випадку є проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням та іншим випадкам загрози здоров'ю застрахованих, спричинених умовами праці.

Основними принципами страхування від нещасного випадку є:

- своєчасне та повне відшкодування шкоди страховиком;
- обов'язковість страхування від нещасного випадку осіб, які працюють на умовах трудового договору;
- надання державних гарантій реалізації застрахованими громадянами своїх прав тощо.

Завданнями страхування від нещасного випадку є:

- проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, професійним захворюванням;
- відшкодування матеріальної та моральної шкоди застрахованим і членам їхніх сімей.

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві здійснюється згідно Постанови КМУ від 30.11.11 №1232.

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах здійснюється згідно Положення, затвердженого наказом МОН України від 31.08.2001р.

№ 616.

Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру згідно Постанови КМУ від 22 .03.01 № 270.

**НОРМАТИВНІ ТА
ОРГАНІЗАЦІЙНІ
ОСНОВИ
ОХОРОНИ ПРАЦІ**

Основні нормативно – правові акти з охорони праці, безпеки життєдіяльності, що діють у сфері освіти:

- ✓ Типове положення про службу охорони праці, затверджене наказом Держнаглядохоронпраці України від 15.11.2004 № 255;
- ✓ Положення про організацію роботи з охорони праці в навчальних закладах і установах Міністерства освіти і науки України, затверджене наказом МОН України від 01.08.2001 № 563;
- ✓ Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01 серпня 1992 р. № 442;
- ✓ Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затверджене наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. № 15;
- ✓ Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1232;
- ✓ Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.05.2007. № 246;
- ✓ Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту, затверджене наказом Держнаглядохоронпраці України від 4.03.2008 № 53;
- ✓ Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів, затверджені наказом Держнаглядохоронпраці України від 09.01.1998 №4;
- ✓ Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій від 19.10.2004 № 126;
- ✓ Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22.03.2001 № 270.

Атестація робочих місць за умовами праці - це комплексна оцінка всіх факторів виробничого середовища і трудового процесу, супутніх

соціально-економічних факторів, що впливають на здоров'я і працездатність працівників у процесі трудової діяльності.

Періодичність такої атестації встановлюється підприємством у колективному договорі, але не рідше одного разу на 5 років.

Атестація робочих місць передбачає:

- комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці, відповідність їх характеристик стандартам безпеки праці, будівельним та санітарним нормам і правилам;
- виявлення факторів і причин виникнення несприятливих умов праці;
- встановлення ступеня шкідливості і небезпечності праці та її характеру за гігієнічною класифікацією;
- визначення (підтвердження) права працівників на пільги тощо.

Після проведення атестації за даними лабораторно-інструментальних досліджень комісія складає Карту умов праці на кожне робоче місце, яка включає оцінку факторів виробничого середовища і трудового процесу, гігієнічну оцінку умов праці, оцінку технічного та організаційного рівня.

За результатами атестації складаються переліки робочих місць, виробництв, робіт, професій і посад, працівникам яких підтверджено право на пільги і компенсації, передбачені законодавством.

Усі працівники, які приймаються на постійну чи тимчасову роботу і при подальшій роботі повинні проходити на підприємстві навчання в формі інструктажів з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж, стихійних лих.

За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці поділяються на *вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий*.

Вступний інструктаж з охорони праці проводиться з усіма працівниками, які щойно працевлаштувалися незалежно від їх освіти, стажу роботи за професією або посади;

Вступний інструктаж проводить спеціаліст з охорони праці.

Первинний інструктаж проводять на робочому місці до початку роботи за програмою, складеною з урахуванням вимог відповідних інструкцій з охорони праці для працівників, інших нормативних актів про охорону праці, технічної документації.

Повторний інструктаж проводять на робочому місці з усіма працівниками: на роботах з підвищеною небезпекою - 1 раз на квартал, на інших роботах - 1 раз на півріччя. *Позаплановий* інструктаж проводять з працівниками на робочому місці під час запровадження нових або переглянутих нормативних актів про охорону праці, за зміни технологічного процесу, заміни або модернізації устаткування тощо.

Цільовий інструктаж проводять з працівниками при виконанні разових робіт, не пов'язаних з безпосередніми спеціальностями.

Цільовий інструктаж фіксується нарядом-допуском або іншою документацією, що дозволяє проведення робіт.

Керівник робіт зобов'язаний видати працівнику примірник інструкції з охорони праці за його професією або розмістити її на його робочому місці.

Інструкція є нормативним актом, що містить обов'язкові для дотримання працівниками вимоги з охорони праці при виконанні ними робіт певного виду або за певною професією на робочих місцях, у виробничих приміщеннях, на території підприємства.

Інструкції повинні містити тільки ті вимоги щодо охорони праці, дотримання яких обов'язкове самими працівниками. Порухення працівником цих вимог повинно розглядатися як порушення трудової дисципліни, за яке до нього може бути застосовано стягнення згідно з чинним законодавством.

Охорона праці жінок. Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах. Залучення жінок до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми. Праця вагітних жінок і жінок, які мають неповнолітню дитину, регулюється законодавством.

Охорона праці неповнолітніх. Не допускається залучення неповнолітніх до праці на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні, а також до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми. Неповнолітні приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду. Вік, з якого допускається прийняття на роботу, тривалість робочого часу, відпусток та деякі інші умови праці неповнолітніх визначаються законом.

З метою запобігання або зменшення впливу на працюючих шкідливих і небезпечних виробничих чинників застосовують засоби колективного та індивідуального захисту.

Засоби колективного захисту призначені для:

- нормалізації повітряного середовища виробничих приміщень і робочих місць (вентиляція, кондиціонування, опалення, автоматичний контроль і сигналізація);
- нормалізації освітлення виробничих приміщень і робочих місць (джерела світла, освітлювальні прилади, світлозахисне обладнання, світлофільтри);
- захисту від шуму, вібрації (огородження, звукоізоляція, віброізоляція) тощо.

Засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) застосовують тоді, коли безпека робіт не може бути забезпечена конструкцією та розміщенням устаткування, організацією виробничих процесів, архітектурно-планувальними рішеннями та засобами колективного захисту. Індивідуальні ЗІЗ поділяються на засоби захисту органів дихання, спецодяг, спецвзуття, засоби захисту рук, голови, обличчя, очей, органів слуху, шкіри, засоби захисту від падіння з висоти та ін.

Працевлаштування та охорона праці людей з обмеженими можливостями: нюанси, які варто знати керівнику підрозділу установи.

Відповідно до ст. 2 Закону № 875 інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, зумовленим захворюванням, наслідками травм або вродженими дефектами, що призводять до обмеження життєдіяльності та необхідності соціальної допомоги і захисту. Інвалідність визначається шляхом експертного обстеження в органах медико-соціальної експертизи МОЗ. Види та розміри необхідного соціального захисту інваліда надаються у вигляді індивідуальної програми медичної, соціально-трудової реабілітації та адаптації, яка є обов'язковою для виконання державними органами, підприємствами, установами та організаціями. Іншими словами, кожен інвалід повинен мати документи, що підтверджують його статус (видає МСЕК), а саме:

- довідку про присвоєння групи інвалідності;
- індивідуальну реабілітаційну програму.

Ці документи інвалід має подати роботодавцю під час працевлаштування, оскільки саме вони є підставою для надання відповідних пільг новому співробітникові. При цьому інвалід повинен періодично підтверджувати присвоєну йому групу інвалідності. Ця вимога не стосується осіб, яким група інвалідності присвоєна без зазначення терміну переогляду. Залежно від ступеня розладу функцій організму підтвердження інвалідності відбувається кожні 1-3 року через проходження відповідних медичних оглядів (результат підтверджується довідкою МСЕК).

Увага! Якщо відповідно до індивідуальної реабілітаційної програми запропонована робота інваліду протипоказана, то працевлаштовувати його не можна, навіть якщо він дав свою згоду на це. В іншому випадку винні особи можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності.

Під спеціальним робочим місцем розуміють окреме робоче місце або ділянку виробничої площі, на якій слід здійснити додаткові заходи щодо організації праці особи з урахуванням її індивідуальних функціональних можливостей, обумовлених інвалідністю, через пристосування основного та додаткового обладнання, технічного обладнання тощо. Спеціальні вимоги до робочого місця інваліда мають бути визначені в індивідуальній реабілітаційній програмі. Іншими словами, робоче місце інваліда створюється під конкретну особу з урахуванням рекомендацій медико-соціальної експертної комісії (МСЕК). Відповідальність за забезпечення відповідних умов лежить на керівнику підрозділу в якому працює людина з обмеженими можливостями.

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА

Електробезпека – система організаційних і технічних заходів та засобів, що забезпечують захист людей від шкідливої і небезпечної дії електричного струму, електричної дуги, електричного поля і статичної електрики. Електротравма – травма, спричинена дією на організм людини електричного струму і (або) електричної дуги.

Причини нещасних випадків від електроструму різноманітні та багаточисленні, але основними з них при роботі з електроустановками напругою до 1000В можна вважати :

- випадковий дотик до струмопровідних частин, що знаходяться під напругою;
- дотик до частин електроустановок, які випадково виявились під напругою внаслідок недотримання правил техніки безпеки, дефектів конструкцій та неправильного монтажу електрообладнання, пошкодження ізоляції або іншої неполадки;
- попадання під напругу під час проведення ремонтних робіт на відключеному електрообладнанні внаслідок помилкового його включення;
- відсутність надійних захисних засобів.

Заходи захисту від електроструму забезпечують недоступність струмопровідних частин для випадкового дотику шляхом ізоляції та огорожування;

- пониженою напругою;
- заземленням та зануленням електроустановок;
- автоматичним відключенням;
- індивідуальним захистом і ін.

Захисними засобами називають прилади, апарати і переносні допоміжні засоби, які мають своєю ціллю захист персоналу, що працює біля електроустановок, від ураження електричним струмом, електричною дугою і т.п. Ізолюючі захисні засоби поділяються на основні і допоміжні.

До основних ізолюючих засобів відносяться такі, які надійно витримують робочу напругу електроустановки, і з їх допомогою людина може торкатись струмоведучих частин, які знаходяться під напругою.

До основних засобів, що використовуються при обслуговуванні електроустановок напругою вище 1000В відносяться: оперативні і вимірювальні штанги, ізолюючі та струмовимірювальні кліщі, вказівники напруги, ізолюючі пристрої для ремонтних робіт. При обслуговуванні установок напругою до 1000В основними засобами вважаються оперативні штанги і кліщі, діелектричні рукавички, інструмент з ізольованими ручками і вказівники напруги.

При обслуговуванні електроустановок напругою вищою за 1000В

додатковими засобами вважаються діелектричні рукавички, діелектричні боти, діелектричні килимки ізолюючі підставки на фарфорових ізоляторах. Для установок напругою до 1000В додатковими засобами являються галоші, діелектричні гумові килимки та ізолюючі підставки.

Чинники, що впливають на тяжкість ураження людини електричним струмом, поділяються на три групи: електричного характеру, неелектричного характеру і чинники виробничого середовища. Основні чинники електричного характеру – це величина струму, що проходить крізь людину, напруга, під яку вона потрапляє, та опір її тіла, рід і частота струму. Величина струму, що проходить через тіло людини, безпосередньо і найбільше впливає на тяжкість ураження електричним струмом. За характером дії на організм виділяють:

- *відчутний струм* який викликає при проходженні через організм відчутні подразнення;
- *невідпускаючий струм* який викликає при проходженні через організм непереборні судомні скорочення м'язів руки, в якій затиснуто провідник;
- *фібриляційний струм* при проходженні через організм викликає фібриляцію серця.

Величина напруги, під яку потрапляє людина, впливає на тяжкість ураження електричним струмом в тій мірі, що зі збільшенням прикладеної до тіла напруги зменшується опір тіла людини. Змінний струм є небезпечнішим. В дійсності, ця закономірність зберігається до величини напруги 400-600В, а при більшій напрузі постійний струм більш небезпечний для людини.

Перша допомога при нещасних випадках від дії електричного струму складається з двох етапів: звільнення потерпілого від дії струму, надання йому першої допомоги. При ураженні електричним струмом потрібно використовувати такі безпечні методи:

- вимикати напругу рубильником або вимикачем;
- забезпечити безпеку шляхом захисного вимикання аварійної ділянки або мережі в цілому. Якщо вимикання не може бути виконано досить швидко, треба терміново звільнити потерпілого від дії струмоведучих частин, до яких він торкається. При цьому особа, яка надає допомогу, повинна пам'ятати, що не можна доторкатись до потерпілого, бо це небезпечно для життя рятівника. Треба також стежити за тим, щоб не доторкнутись до струмоведучої частини і не опинитися під напругою. Для звільнення потерпілого від струмоведучих частин або проводу до 1000В користуються сухою палицею, дошкою або іншим сухим діелектричним предметом.

За необхідності проводи перерізають інструментом з ізольованими рукоятками або перерубують сокирою з дерев'яним сухим топорищем. Відтягувати потерпілого від струмоведучих частин можна і за одяг, якщо він сухий, уникаючи при цьому доторкання до оточуючих металевих предметів та відкритих частин тіла потерпілого.

Особа, яка надає допомогу, повинна ізолювати себе. Можна,

наприклад, надіти діелектричні рукавиці або обмотати руки шарфом, накинути на потерпілого прогумовану тканину або стати на гумовий килимок, чи суху дошку або будь-який предмет, що не проводить електричний струм.

При звільненні потерпілого від дії електричного струму бажано при можливості діяти однією рукою. Після звільнення від струмоведучих частин потерпілого треба винести з небезпечної зони і надати долікарську допомогу. Заходи долікарської допомоги залежать від стану, в якому перебуває потерпілий. Якщо потерпілий почуває себе задовільно, то йому все рівно не можна дозволяти підніматись. Коли людина знаходиться в стані непритомності, але у нього зберігається помірне дихання і пульс, слід дати йому понюхати розчин аміаку, облити обличчя водою, забезпечити спокій до приходу лікаря. Якщо потерпілий дихає погано або не дихає взагалі, йому необхідно терміново розпочати робити штучне дихання або непрямий масаж серця. Ніколи не слід відмовлятися від допомоги потерпілому і вважати його мертвим із-за відсутності дихання, серцебиття та інших ознак життя.

До електротехнічного персоналу відносяться особи, які зайняті на обслуговуванні та експлуатації електроустановок. Їх умовно поділяють на такі групи: адміністративно - технічний, оперативний, ремонтний, ремонтно - оперативний персонал – особи, які обслуговують електростанції.

До роботи з електрикою допускаються особи відповідних кваліфікаційних груп з електробезпеки із оформленням наряду - допуску або розпорядженням, де визначаються: допуск до роботи; нагляд під час роботи; оформлення перерви в роботі; переведень на інші робочі місця і закінчення роботи. *Відповідальними за безпеку роботи є особи, які видають розпорядження або наряд-допуск.*

Особі, які допускаються до роботи з електрикою, проходять медичний огляд при влаштуванні на роботу і періодично один раз на рік при обслуговуванні діючих електроустановок.

Для захисту людей від ураження електрострумом внаслідок пошкодження ізоляції, застосовують захисне заземлення чи занулення.

Захисне заземлення – навмисне електричне з'єднання з землею або її еквівалентом металевих струмопровідних частин, що можуть опинитися під напругою. Заземлення здійснюється за допомогою природних, штучних або змішаних заземлювачів.

Занулення – це навмисне електричне з'єднання з нульовим захисним провідником металевих струмонепровідних частин, які можуть опинитися під напругою.

Заземлення і занулення забезпечують спрацювання приладів захисту, швидке автоматичне вимикання пошкодженої установки від мережі.

Захисне заземлення і занулення виконують з метою:

- забезпечення нормальних режимів роботи установки;
- забезпечення безпеки людей при порушенні ізоляції мережі

- струмопровідних частин;
- захисту електроустаткування від перенапруги;
- захисту людей від статичної електрики.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА

Вогонь супроводжує людину у багатьох сферах її життєдіяльності. Але вогонь, що вийшов з під контролю, здатен викликати значні руйнівні і смертоносні наслідки. До таких проявів вогняної стихії належать пожежі та вибухи.

Захист промислових підприємств та житлових будівель, інших споруд безпосередньо пов'язаний з вивченням вибухопожежонебезпеки використовуваних будівельних матеріалів, конструкцій та технологічних процесів виробництва. Без виявлення причин виникнення та розповсюдження пожежі або вибуху неможливо провести якісну експертизу проектних матеріалів, пожежно-технічне обстеження об'єкту, дослідити самі пожежі та вибухи, розробити документи щодо вибухо- та пожежозахисту окремих будівель і споруд та промислових підприємств в цілому. *Пожежа і вибух* представляють собою складний фізико-хімічний процес. За хімічною суттю це процес горіння. При горінні відбувається окислення горючої речовини. Окислювачем найчастіше є кисень повітря.

Друга складова - це горючі речовини, тобто ті матеріали, які використовуються у будівництві або застосовуються у період експлуатації будівель і споруд. Горючі речовини дуже різноманітні за своїм агрегатним станом та здатністю до окислення. Більшість горючих речовин при нормальній температурі окислюється дуже повільно.

Швидкість реакції збільшується під час нагрівання горючої речовини. При цьому тепло, що утворюється в результаті реакції, перевищує тепловтрати і створює умови для самостійного розвитку процесу горіння. Тобто, для того щоб горюча речовина спалахнула і продовжувала стало горіти, як правило, необхідні – певна кількість кисню та наявність теплового джерела (третя складова процесу горіння), спроможного нагріти горючу речовину до температури спалаху.

Таким чином тільки одночасне поєднання трьох факторів: горючої речовини, кисню та джерела запалювання можуть створити *умови для горіння. Поєднання горючої речовини та кисню повітря прийнято називати горючим середовищем.*

Пожежа – це процес неконтрольованого горіння поза спеціальним

вогнищем, що розвивається в часі і просторі і є небезпечним для людей, матеріальних цінностей та навколишнього середовища.

Категорія за вибухопожежною та пожежною безпекою будівель або приміщень – це класифікаційна характеристика безпеки об'єкта, що визначається кількістю і пожежно небезпечними властивостями речовин і матеріалів, які знаходяться, або обертаються там, з урахуванням особливостей технологічних виробничих процесів.

В якості розрахункового критерію обирається найбільш несприятливий варіант аварії, при котрому у вибуху приймає участь найбільша кількість речовин або матеріалів, найбільш небезпечних щодо наслідків вибуху.

За вибухопожежною і пожежною безпекою приміщення й будівлі поділяються на п'ять категорій: А, Б, В, Г, Д, а зовнішні установки на категорії: Аз, Бз, Вз, Гз, Дз,

З метою профілактики пожеж, їх розвитку та організації гасіння розроблено систему пожежної безпеки, яка представляє собою комплекс організаційних заходів та технічних засобів.

Пожежна безпека об'єкта повинна забезпечуватися системами запобігання пожежі і протипожежного захисту, у тому числі організаційно-технічними заходами.

Вогнегасники слід встановлювати у легко доступних та помітних місцях (коридорах, біля входів або виходів з приміщень тощо), а також у пожежо-небезпечних місцях, де найбільш вірогідна поява осередків пожежі. При цьому необхідно забезпечити їх захист від попадання прямих сонячних променів та безпосередньої (без загороджувальних щитків) дії опалювальних та нагрівальних приладів. В Типових нормах належності вогнегасників, затверджених наказом МНС України № 151 від 02.04.2004, наведені такі позначення типів вогнегасників: ВВ - вогнегасник водяний; ВВП - вогнегасник водопінний; ВВПА - вогнегасник водопінний аерозольний; ВВК - вогнегасник вуглекислотний; ВП - вогнегасник порошковий.

За видом вогнегасної речовини вогнегасники поділяють на: водяні; пінні; порошкові; газові (вуглекислотні); комбіновані.

За принципом витиснення вогнегасної речовини вогнегасники поділяються: закачні, з балоном стисненого чи зрідженого газу. Побудова вогнегасника – корпус, вогнегасна речовина, запірнопусковий пристрій.

Для забезпечення безпечної евакуації людей повинні передбачатися *заходи*, спрямовані на: створення умов для своєчасної та безперешкодної евакуації людей у разі виникнення пожежі; захист людей на шляхах евакуації від дії небезпечних факторів пожежі.

Порядок дій у разі пожежі – повідомити по телефону **101**, повідомити керівництво, приступити до евакуації людей.

Евакуаційними виходами називають проходи, двері, ворота, перехідні балкони, внутрішні переходи. Не вважаються евакуаційними виходи, які пов'язані з механічним приводом (ліфти, ескалатори), сходи, які не

розташовані у сходових клітках.

Двері евакуаційних виходів та двері на шляхах евакуації повинні відчинятися у напрямку виходу людей з будинку.

Схема евакуації під час пожежі - це документ, у якому вказані евакуаційні шляхи й виходи, показані місця розміщення вогнегасників, пожежних кранів та інших первинних засобів пожежегасіння.

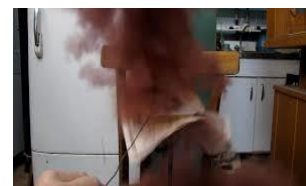
Вимоги до інструкцій – коротка характеристика, категорія приміщень, клас зони по ПУЕ, протипожежні заходи, дії які забороняються, додаткові протипожежні заходи, порядок дій при пожежі.

Навчання з питань пожежної безпеки проводиться на підставі наказу МНС України № 368 від 29.09.2003, який затвердив Перелік посад, при призначенні на які особи зобов'язані проходити навчання і перевірку знань з питань пожежної безпеки, та порядку їх організації і Типове положення про інструктажі, спеціальне навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях України.

За призначенням та часом проведення протипожежні інструктажі поділяються на *вступний, первинний, повторний, позаплановий та цільовий.*

ВИБУХОНЕБЕЗПЕКА

Промислові виробництва поділяються на п'ять категорій (А, Б, В, Г, Д) залежно від вибухової, вибухопожежної і пожежної небезпеки речовин, що застосовуються.

Основними уражаючими факторами вибухів є: повітряна ударна хвиля, що виникає при вибухах детонуючих та ініціюючих речовин, при вибухових перетвореннях хмар паливно-повітряних сумішей, вибухів резервуарів з перегрітою рідиною та резервуарів під тиском; осколкові поля, які утворюються уламками різного роду об'єктів, що летять.

Основними параметрами уражаючих факторів повітряної ударної хвилі є – надлишковий тиск у її фронті; осколкового поля – кількість осколків, їх кінетична енергія та радіус розльоту.

Вибухи класифікують за походженням виділеної енергії на: хімічні; фізичні (електромагнітні, кінетичні); ядерні.

Вибухонебезпечне середовище – це хімічно-активне середовище, що знаходиться за таких умов, коли може виникнути вибух.

Вибухонебезпечне середовище на виробничих підприємствах та лабораторіях можуть утворити:

- суміші парів палив, бензинів, ацетону, розчинників, спиртів, ефіру та інших речовин з повітрям або іншими окислювачами - киснем, озоном, оксидами азоту;

- речовини, схильні до вибухового перетворення, - ацетилен (при зварювальних роботах), озон та інше. Вибух ініціюється наступними джерелами:

- відкритим полум'ям;

- розжареними частками, що горять, або вилітають з вихлопних труб двигунів внутрішнього згорання, незахищених іскрогасячим пристроєм;

- розрядами статичної та атмосферної електрики;

- іскрою, що виникає при замиканні електричних ланцюгів насосних станцій і освітлювального обладнання;

- електричною дугою при включенні та вимкненні електродвигунів і освітлення;

- тепловими виявами хімічних реакцій і механічних впливів;

- іскрами від ударів і тертя;

- ударною хвилею.

Небезпека вибуху характеризується такими *основними факторами*:

- максимальним тиском і температурою вибуху;

- швидкістю наростання тиску при вибуху;

- тиском у фронті ударної хвилі.

Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки затверджено постановою КМ України від 11 липня 2002 р. № 56 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки».

Ідентифікацію проводять відповідальні особи об'єктів господарської діяльності .

Посудинами, що працюють під тиском, називаються герметично закриті резервуари, які призначені для здійснення в них хімічних і теплових процесів, а також для зберігання та перевезення стиснених, зріджених і розчинених газів та рідин.

Посудини, що працюють під тиском, належать до об'єктів з підвищеною небезпекою, тому при їх виготовленні та експлуатації необхідно дотримуватись вимог ДНАОП 0.00-1.07-94 "Правила будови і безпечної експлуатації посудин, що працюють під тиском".

Посудини, що працюють під тиском, до пуску в роботу повинні бути зареєстровані в експертно-технічних центрах (ЕТЦ).

Результати технічного опосвідчення, а також термін наступного записуються у паспорт встановленої форми, який повинна мати кожна посудина, що працює під тиском.

ДНАОП 0.00-1.08-94 "Правила будови і безпечної експлуатації парових і водогрійних котлів" встановлює вимоги до проектування, будови, виготовлення, монтажу, ремонту і експлуатації парових котлів, з робочим тиском понад 0,07 МПа (0,07кгс/см), з t° води вище 115 $^{\circ}$ C.

Парові або водогрійні котли дозволяється встановлювати в окремих будівлях або приміщеннях висотою 3,9м, що прилягають до виробничих, але відокремлених від них протипожежною стіною з межею вогнестійкості 2,5 год.

Кожний встановлений котел може бути введений в експлуатацію після його технічного опосвідчення та одержання дозволу на роботу від органів Держпраці у встановленому порядку, виданого на підставі задовільного висновку технічного експерта. Результати технічного опосвідчення і висновки щодо можливості роботи котла з зазначенням дозволених параметрів, а також терміни наступного опосвідчення повинні записуватись у паспорт котла особою, яка проводила опосвідчення.

З огляду на підвищену небезпеку до обслуговування систем, що працюють під тиском, допускаються особи, які досягли 18-річного віку, пройшли медичне обстеження, навчання за затвердженою програмою, атестовані й мають посвідчення на обслуговування відповідного устаткування. Періодичні перевірки знань працівників, які обслуговують системи, що працюють під тиском, здійснюються не менше одного разу на рік. На підприємствах в установленому порядку призначається особа, на яку покладається відповідальність за справний стан та безпечну експлуатацію систем, що працюють під тиском.

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ, ПРИРОДНІ ЗАГРОЗИ ТА ТЕХНОГЕННІ НЕБЕЗПЕКИ

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Основними принципами здійснення цивільного захисту – це гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності; комплексного підходу до вирішення цих завдань.

Основними завданнями єдиної державної системи цивільного захисту є:

- забезпечення готовності міністерств, спрямованих на запобігання надзвичайних ситуацій;
- забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- реалізація визначених законом прав у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій.

Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання обумовлені в ст.20. Кодексу цивільного захисту України. Основні з них – це забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на об'єктах суб'єкта

господарювання, забезпечення відповідно до законодавства працівників засобами колективного та індивідуального захисту, забезпечення аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання.

Територія міста, з урахуванням переважного функціонального призначення, поділяється на селітебну, виробничу і ландшафтно-рекреаційну зони. Крім того, виділяються зони можливого небезпечного землетрусу, зона вірогідного затоплення, зона можливого радіоактивного забруднення, зона можливого хімічного зараження, зона можливих руйнувань, зона можливого утворення завалів.

Планування запобіжних заходів здійснюється в рамках планів дій щодо запобігання і ліквідації НС, які розробляються на всіх рівнях системи цивільного захисту. До цих планів включаються заходи інженерно-технічного, технологічного характеру, організаційні та економічні заходи. Основним плануючим документом на мирний час є *„План дій щодо запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій”*.

Запобігання надзвичайних ситуацій – це комплекс заходів, які проводяться завчасно і спрямовуються на максимально можливе зменшення ризику виникнення НС, а також на збереження здоров'я людей, зниження розмірів збитків природному середовищу і матеріальних втрат у разі їх виникнення. Комплекс заходів щодо попередження НС природного та техногенного характеру включає організаційні, організаційно-економічні, інженерно-технічні і спеціальні заходи. Забезпечення техногенної безпеки обумовлено в главі 12 Кодексу цивільного захисту України.

Кодекс Цивільного захисту України регулює основні відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій та визначає повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Кодекс забезпечує комплексний підхід до вирішення завдань цивільного захисту: пріоритетність завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян; централізацію управління, єдиноначальність, підпорядкованість, статутну дисципліну оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб; відповідальність посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту.

Порядок декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки затверджено Постановою КМ України від 11 липня 2002 р. № 956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки». Дія цього Порядку поширюється на всіх суб'єктів господарювання, у власності або користуванні яких є об'єкти підвищеної небезпеки, а також на всіх суб'єктів господарювання, які мають намір розпочати будівництво об'єктів підвищеної небезпеки.

БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Закон України “Про дорожній рух” регулює суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначає права, обов’язки і відповідність суб’єктів-учасників дорожнього руху, міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, об’єднань, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та господарювання.

Особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь яку роботу, має право на переважне перетинання проїжджої частини по позначених пішохідних переходах та зобов’язаний рухатися по пішохідних та велосипедних доріжках, узбіччях, а в разі їх відсутності по краю проїжджої частини чи вулиці.

Пасажир, який користується транспортним засобом, але не причетний до керування ним, зобов’язаний виконувати всі вимоги статті 18 Закону України “Про дорожній рух”, та має право на безпечне перевезення себе і багажу.

Підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, та господарювання, органи освіти, та органи соціального захисту населення проводять заходи, спрямовані на підготовку та навчання населення Правилам дорожнього руху, яке здійснюється в державних відомчих чи приватних закладах, а також самостійно. Навчальні заклади та засоби масової інформації надають допомогу відповідним органам у проведенні профілактичних заходів і в навчанні різних соціально-вікових груп населення Правил дорожнього руху.

Перехрестя, де рух регулюється за допомогою регулювальника або світлофора вважається регульованим. До нерегульованих перехресть відносяться всі інші перехрестя.

При перевезенні людей потрібно обов’язково користуватися вимогами розділу 21 “Правил дорожнього руху”. Особливу увагу треба приділяти перевезенню груп дітей, що забороняє перевезення в кузові вантажного автомобіля, а також в темну пору доби.

При здійсненні руху по автомагістралях та дорогах для автомобілів, а також здійснюючи рух по гірським дорогам всі учасники дорожнього руху повинні враховувати всі обмеження, які вводяться на даних ділянках доріг, а саме:

- обмеження швидкості руху;

- заборони зупинки і стоянки, правила руху при зустрічному роз'їзді на гірських дорогах.

До засобів регулювання дорожнього руху відносяться:

- регулювальник, який відмінює дію світлофорів та знаків пріоритету;
- світлофори, які мають перевагу над знаками пріоритету;
- дорожні знаки, які мають перевагу над дорожньою розміткою;
- дорожня розмітка;
- дорожнє обладнання.

При виникненні необхідності надання допомоги постраждалим у ДТП водій повинен вміти надати таку допомогу, в разі потреби необхідно викликати швидку медичну допомогу та надати свій транспортний засіб для транспортування потерпілого до лікарні.

Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення правил дорожнього руху здійснюється згідно чинного законодавства України у відповідності до ступені та тяжкості скоєного порушення.

ПРОФІЛАКТИКА ПОБУТОВОГО ТРАВМАТИЗМУ

Основою профілактики травматизму є з'ясування причин, обставин і умов походження нещасного випадку. Останнім часом застосовуються нові види палива, струм великої напруги, дрібні електроприлади, що мають велику швидкість обертання, нові матеріали для оздоблення приміщень та хімічні побутові засоби. Все це слід контролювати засобами безпеки, бо інакше можуть виникнути нещасні випадки і травми.

Психологічно людина звикає до навколишніх умов, а це призводить до притуплення почуття небезпеки, виникає зневажливе ставлення до правил і порад, які містяться в інструкціях до побутових приладів, механізмів, зброї, іграшок тощо. Під нещасними випадками невиробничого характеру слід розуміти не пов'язані з виконанням трудових обов'язків травми, у тому числі отруєння, самогубства, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою, травми отримані внаслідок стихійного лиха, контакту з тваринами, які призвели до ушкодження здоров'я потерпілих. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого травматизму, затверджений постановою КМУ від 22.03.2001 р. № 270. Цей порядок визначає механізм розслідування та ведення обліку нещасних випадків невиробничого характеру, які сталися з громадянами України, іноземцями та особами без громадянства на території України.

Розслідуванню згідно з цим Порядком підлягають нещасні випадки, що сталися під час: прямування на роботу чи з роботи, переміщення всіма видами транспортних засобів, виконання громадських обов'язків,

виконання донорських функцій, участі у громадських акціях тощо. Нещасні випадки розслідуються незалежно від того, чи був потерпілий у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. Розслідування нещасних випадків проводиться з метою визначення їх обставин та причин.

Рішення щодо розслідування нещасного випадку приймається керівником організації на підставі звернення потерпілого, листка непрацездатності або довідки лікувально-профілактичного закладу. Розслідування нещасного випадку проводиться протягом 10 календарних днів після утворення комісії та за його результатами складається акт за формою НТ. Облік нещасних випадків та аналіз причин їх виникнення проводять РДА на підставі звітів, які щомісяця надсилаються ЛПЗ.

Невиробничий травматизм включає такі види: транспортний, вуличний, побутовий, спортивний та дитячий. Причини невиробничого травматизму у дітей і дорослих однакові. Крім зазначених видів травматизму, розрізняють ще навмисні, що наносяться окремими людьми з метою самогубства чи каліцтва. До навмисних належать також воєнні травми, або травми, одержані на війні. Травма – одна з головних причин смертності людей віком до 44 років. Вона посідає третє місце у загальному переліку причин смертності. За статистичними даними, лише внаслідок автомобільно-дорожніх пригод щорічно в світі гинуть понад 250 тисяч людей, а кількість травмованих перевищує 2 млн. Щороку зазнають ушкодження здоров'я приблизно 1 млн. людей, смертельно травмується понад 40 тисяч осіб.

За таких умов підвищення рівня безпеки життєдіяльності населення має особливу державну і суспільну значимість та є пріоритетним завданням національної безпеки.

Першочерговими заходами для поліпшення стану профілактичної роботи щодо попередження травматизму невиробничого характеру є:

- подальша розробка законодавчого підґрунття для здійснення профілактики травматизму невиробничого характеру; законодавчі заходи зарекомендували себе як ефективний механізм профілактики травматизму;
- удосконалення існуючої нормативно-правової бази;
- розробка проектів державних програм та контроль виконання відповідних програм;
- здійснення державного нагляду і контролю за виконанням вимог профілактики травматизму невиробничого характеру;
- забезпечення проведення науково-дослідних робіт з проблем профілактики травматизму невиробничого характеру;
- створення в Україні ефективної системи державного управління з питань профілактики травматизму невиробничого характеру на всіх рівнях виконавчої влади та фінансування відповідних запобіжних заходів;
- удосконалення єдиної державної системи обліку та аналізу причин нещасних випадків невиробничого характеру.

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ЕКОЛОГІЯ

Це - система заходів щодо раціонального використання природних ресурсів, збереження особливо цінних та унікальних природних комплексів і забезпечення екологічної безпеки. Це сукупність державних, адміністративних, правових, економічних, політичних і суспільних заходів, спрямованих на раціональне використання, і збереження природних ресурсів землі.

Державній охороні на території України підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, а також здоров'я і життя людей.

Основним принципом охорони навколишнього середовища є пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності.

Контроль якості навколишнього середовища є основним завданням Міністерства екології та природних ресурсів України.

Природоохоронною є діяльність, спрямована на збереження якості навколишнього середовища на рівні, що забезпечує стійкість біосфери, здійснюється переважно інженерними методами.

Охорона навколишнього середовища – це такий стан навколишнього середовища, коли гарантується запобігання погіршення екологічної ситуації та здоров'я людини. Екологічна безпека на території України забезпечується здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів.

Чинне екологічне законодавство закріплює перелік правопорушень у галузі екологічної безпеки. Згідно з видами екологічних правопорушень у галузі забезпечення екологічної безпеки винні особи можуть бути притягнені до дисциплінарної, адміністративної, кримінальної або цивільно-правової відповідальності.

Біосфера - природна підсистема географічної оболонки, що являє собою глобальну планетарну екосистему. Найбільший антропогенний вплив на біосферу в сучасну епоху чинить промисловість, енергетика, сільське господарство та транспорт.

Під атмосферним пилом розуміють завислі в повітрі тверді частинки діаметром більше 1 мкм.

Забруднення атмосферного повітря – це будь-яка зміна складу і властивостей повітря, що негативно впливає на здоров'я людей і тварин,

стан рослинного покриву та екосистеми.

Екологічне прогнозування - це окремий вид діяльності як функція управління, який полягає в отриманні науково обґрунтованих варіантів розвитку стану навколишнього середовища та здоров'я населення, природно-ресурсного потенціалу, ризиків виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, індикаторів збалансованого розвитку.

Моніторинг навколишнього середовища – це система спостереження і контролю за природними, природно-антропогенними комплексами, процесами, що відбуваються в них. Навколишнім середовищем загалом з метою раціонального використання природних ресурсів і охорони довкілля, прогнозування масштабів неминучих змін – це комплексна науково-інформаційна система спостережень, оцінки і прогнозування змін стану біосфери під впливом природних і антропогенних факторів

Атмосферне повітря забруднюється різними газами, дрібними часточками і рідкими речовинами, які негативно впливають на живі істоти, погіршуючи умови їх існування. Джерела забруднення можуть бути природними і штучними (антропогенними). Закон України "Про охорону атмосферного повітря" створює правову основу діяльності, спрямованої на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей. Під забрудненням водних ресурсів розуміють будь-які зміни фізичних, хімічних і біологічних властивостей води у водоймах у зв'язку зі скиданням у них рідких, твердих і газоподібних речовин. Основні види забруднення є великі целюлозно-паперові, хімічні, нафтопереробні, харчові та текстильні підприємства, гірничорудні і металургійні комбінати, а також с/г виробництво.

Охорона надр – комплекс заходів, здійснюваних з метою найповнішого видалення корисних копалин з надр і максимально можливого, економічно доцільного зменшення втрат при їх розробці.

Раціональне використання землі – обов'язкова екологічна вимога при використанні цього природного ресурсу, адже базовий законодавчий акт у сфері екології прямо зазначає, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням раціонального та економічного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій.

Охорона рослинного світу передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності і цілісності об'єктів рослинного світу, охорону умов їх місцезростання, збереження від знищення, пошкодження, захист від шкідників і хвороб.

Охорона тваринного світу охоплює систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих збереження, відтворення і використання об'єктів

тваринного світу.

Біологічна безпека - стан, при якому дія біологічних об'єктів або їх компонентів, речовин, з них отриманих не викликають генетичних, біохімічних змін в організмі. Біологічна безпека пов'язана із загальним станом довкілля, соціально-екологічним станом оточуючого природного середовища.

Біологічний захист - захист від біологічних патогенних агентів, який включає: своєчасне виявлення чинників біологічного зараження, визначення їх виду і масштабів ураження, а також комплекс адміністративно-господарських, режимно-обмежувальних і протиепідемічних, медичних і профілактичних заходів.

Генетично модифікована продукти – це продукти харчування, отримані з генетично модифікованих організмів. Генно-модифіковані організми (ГМО) – це організми, генний код яких був змінений методами генної інженерії. Генна інженерія вміє програмувати нездатність трансгенного організму до репродукції.

В Україні допуск ГМ продуктів регулюють:

- Закон «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів»;
- Закон «Про захист прав споживачів»

Постанова від 18 лютого 2009 р. № 114 про «Порядок державної реєстрації генетично модифікованих організмів джерел харчових продуктів, а також харчових продуктів, косметичних і лікарських засобів, які містять такі організми або отримані з їхнім використанням».

ГІГІЄНА ПРАЦІ МЕДИЧНИЙ ОГЛЯД

Гігієна праці – це галузь практичної і наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників у його обумовленості умовами праці і на цій основі обґрунтовує заходи та засоби щодо збереження і зміцнення здоров'я працівників, профілактики несприятливого впливу умов праці.

У системі законодавства щодо гігієни праці ключове місце займає Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення". Положення, що прямо стосуються захисту здоров'я робітників та службовців найповніше висвітлені у ст. 7 "Обов'язки підприємств, установ та організацій".

Відповідно до зазначеного вище Закону забезпечення санітарного благополуччя досягається такими основними заходами:

- гігієнічною регламентацією та державною реєстрацією небезпечних

- чинників навколишнього і виробничого середовища;
- державною санітарно-гігієнічною експертизою проектів, технологічних регламентів, інвестиційних програм і діючих об'єктів та зумовлених ними небезпечних чинників на відповідність вимогам санітарних норм;
 - включенням вимог безпеки щодо здоров'я та життя у державні стандарти та іншу нормативно-технічну документацію;
 - ліцензуванням видів діяльності, пов'язаних з потенційною небезпекою для здоров'я людей;
 - пред'явленню гігієнічно обґрунтованих вимог до проектування, будівництва, розробки, виготовлення та використання нових засобів виробництва та технологій; до житлових та виробничих приміщень, територій, діючих засобів виробництва та технологій тощо;
 - обов'язковими медичними оглядами певних категорій населення.

За величиною загальних енерговитрат організму фізичні роботи поділяються на легкі (Ia, Ib), середньої важкості (IIa, IIb) і важкі (III).

Категорія Ia – роботи, які виконуються сидячи і не потребують фізичного напруження.

Категорія Ib – роботи, які виконуються сидячи, стоячи або пов'язані з ходінням і супроводжується деяким фізичним напруженням.

Категорія IIa – роботи, пов'язані з постійним ходінням, переміщенням дрібних (до 1 кг) виробів у положенні стоячи або сидячи і які потребують певного фізичного напруження.

Категорія IIb – роботи, які виконуються стоячи, пов'язані з ходінням, переміщенням невеликих (до 10 кг) вантажів, і супроводжуються помірним фізичним напруженням.

Категорія III – роботи, пов'язані з постійними переміщеннями, перенесенням значних (понад 10 кг) вантажів, і потребують великих фізичних зусиль.

Розумова діяльність людини визначається, в основному, участю у трудовому процесі центральної нервової системи та органів чуття.

Під втомою розуміють сукупність тимчасових змін у фізіологічному і психічному стані людини, які з'являються внаслідок тривалої та напруженої діяльності і призводять до погіршення її кількісних та якісних показників.

Оцінка умов праці проводиться на підставі "Гігієнічної класифікації умов праці за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу". Виходячи з принципів Гігієнічної класифікації, умови праці поділяються на 4 класи.

Медичні огляди працівників проводять згідно з Порядком проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 року № 246. Порядок проведення медичних оглядів визначає процедуру проведення попереднього (під час приймання на роботу) та періодичних (впродовж трудової діяльності) медичних оглядів працівників, які зайняті на важких роботах, роботах зі шкідливими та небезпечними умовами праці,

або таких, де є потреба в професійному доборі, щорічному обов'язковому медичному огляді працівників віком до 21 року. Порядок проведення медичних оглядів містить Перелік загальних медичних протипоказань до роботи із шкідливими та небезпечними факторами виробничого середовища і трудового процесу та Перелік шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища і трудового процесу, при роботі з якими обов'язковий попередній (періодичні) медичний огляд працівників.

Періодичні медичні огляди проводять з метою:

- своєчасного виявлення в працівників ранніх ознак гострих і хронічних професійних захворювань (отруєнь), загальних і виробничо-обумовлених захворювань;
- забезпечення динамічного спостереження за станом здоров'я працівників в умовах дії шкідливих та небезпечних виробничих факторів і трудового процесу;
- вирішення питань щодо можливості працівника продовжувати роботу в умовах дії конкретних шкідливих та небезпечних виробничих факторів і трудового процесу;
- розроблення індивідуальних і групових лікувально-профілактичних та реабілітаційних заходів для працівників, які за наслідками медичного огляду належать до групи ризику;
- проведення відповідних оздоровчих заходів.

Режим праці та відпочинку - це встановлені для кожного виду робіт порядок чергування та тривалості періодів роботи й відпочинку, які підтримують високу працездатність, зберігають здоров'я трудящих; він передбачає правильне чергування часу роботи з мікропаузами та перервами на відпочинок з урахуванням специфіки виробництва або виконуваних функцій. Працездатність людини змінюється протягом доби. Найвища працездатність спостерігається в ранкові та денні години - з 8 до 12 та з 14 до 17 години відповідно. Основним періодом для відпочинку упродовж зміни є обідня перерва.

Відпочинок може бути пасивним і активним. В окремих випадках доцільне застосування спеціальних гімнастичних вправ на релаксацію м'язів шляхом проведення виробничої гімнастики.

Річний режим праці й відпочинку має передбачати раціональне чергування роботи з періодами тривалого відпочинку шляхом надання кожному працівнику чергової відпустки, тривалість і порядок використання якої регламентується законодавством.

Законом "Про охорону праці" забороняється застосовувати працю жінок на важких роботах і роботах зі шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних фізичних роботах, а також залучати жінок до піднімання і переміщення вантажів, маса яких перевищує встановлені граничні норми.

Забороняється залучати вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до 3 років, до нічних, надурочних робіт, робіт у вихідні дні, направляти їх у відрядження.

Державним законодавством встановлена тривалість робочого дня для підлітків: у віці 14-16 років підлітки можуть працювати до 4 год., від 16 до 18 до 6 год. Праця дітей до 14 років заборонена.

Дослідження з нормування перенесення вантажів підлітками на виробництві дали змогу фізіологічно обґрунтовано запропонувати такі норми, які відповідають функціональним можливостям організму підлітків: для 14 років - не більше ніж 6 кг, 15 - не більше ніж 8,2 кг, 16 - не більше ніж 12 кг, для 17 - не більше ніж 16,4 кг.

НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ

Перша допомога - це комплекс заходів спрямованих на поновлення або збереження життя та здоров'я потерпілого, яке здійснюється особою яка знаходиться поряд з потерпілим (взаємодопомога), або самим потерпілим (самодопомога) до прибуття медичних працівників.

Перша допомога при пораненні – в першу чергу необхідно призупинити кровотечу, а потім накласти стерильну пов'язку на рану.

Перша допомога при переломах – кінцівка, яка зламана, вкладають в шину або на дошки, палиці та інші предмети, до яких прибинтовують кінцівку так, щоб шина захопила два найближчі суглоби і робила їх нерухомими.

Перша допомога при ударах голови – при травмі черепа потерпілого необхідно укласти з трохи піднятою головою, покласти на голову холод (сніг або лід) та направити в лікарню.

Перша допомога при вивихах – першою допомогою при вивихах є накладання пов'язки в цілях забезпечення нерухомості суглоба і негайне направлення до лікаря для виправлення вивиху.

Перша допомога при розтягненнях – при наданні першої допомоги при розтягненнях необхідно накласти пов'язку на пошкоджену ділянку та направити хворого до лікаря

Першою допомогою при обмороженні є розтирання уражених частин м'якою рукавичкою, рукою (не можна снігом чи льодом) поки не настане почервоніння та потепління. Після цього необхідно помістити кінцівку в теплу воду (36-37 C), накласти стерильну пов'язку та направити потерпілого до лікаря.

Перша допомога при ураженні електричним струмом - перш ніж подавати першу допомогу необхідно звільнити потерпілого від дії струмом. Для цього необхідно надягти діелектричні рукавички, калоші або обернути руки сухою ганчіркою, сорочкою чи іншим предметом; стати на

суху дошку, сухою палицею, гумою які не проводять електричний струм, або за одяг відтягнути потерпілого і звільнити його від дії струму.

Перша допомога при отруєнні:

- дати потерпілому 1-3 склянки теплої води, щоб знизити концентрацію токсинів;
- викликати блювоту: дати 4-5 склянок теплої води, і натиснути на корінь язика (старше 6 років) - і так до чистої води;
- дати потовчене активоване вугілля - 1 таблетка на 10 кг ваги;
- покласти в відновне положення - на бік (щоб не захлинувся блювотними масами)

Перша допомога при тепловому ударі - треба перенести потерпілого на свіже повітря, в напівсидячому положенні, розщепнути одяг який заважає диханню, напоїти водою, охолодити тіло, змочити голову і груди.

Серцево-легенева реанімація у разі нещасного випадку.

У разі настання нещасного випадку, людиною, яка змушена надавати першу допомогу, можете бути саме ви. Щоб завжди бути напоготові, опануйте навички безпечного надання першої допомоги. Коли стається нещасний випадок, життя потерпілого - у руках людини, яка надає першу допомогу. Хто саме опиниться на місці пригоди та чи зможе врятувати, передбачити неможливо. Тому елементарними прийомами першої допомоги має володіти кожен. Закон про охорону праці (ст. 18) встановлює вимогу, щоб працівники, коли їх беруть на роботу, та потім періодично проходили за рахунок роботодавця навчання з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії. З'ясуємо, як правильно та безпечно провести серцево-легеневу реанімацію (далі СЛР) - чи не найскладніший за виконанням вид першої допомоги.

Коли проводимо СЛР. Рятівник проводить СЛР, щоб відновити життєдіяльність організму потерпілого та вивести його зі стану клінічної смерті. СЛР поєднує компресії грудної клітини, або ж непрямий масаж серця, та штучну вентиляцію легенів. СЛР проводимо, якщо: потерпілий знепритомнів; він не дихає та відсутнє серцебиття (клінічна смерть). Здавалося б, знати, в яких випадках потрібна СЛР, має кожен. Цього нас навчають ще у школі. Однак працівники швидкої часто рятують потерпілих, яким намагалися провести СЛР, хоча у них був пульс.

Пам'ятайте:

крок 1 - перевірити, чи дихає хворий та чи є у нього пульс;

крок 2 - якщо пульсу та дихання немає, розпочати СЛР.

Рятуйте, та не ризикуйте!

Коли інструктор навчає працівників, як надавати першу допомогу, він обов'язково розповідає про реанімаційні заходи. Та ще до прийомів СЛР інструктор має навчити потенційних рятувальників не ризикувати власним здоров'ям і життям. Адже життя того, хто надає першу допомогу, - не менша цінність, ніж життя потерпілого. Щоб не наражатися на небезпеку, під час СЛР по змозі запобігайте контакту з біологічними рідинами потерпілого

(слиною, кров'ю) та використовуйте одноразовий клапан для штучного дихання. Одноразовий пристрій для штучного дихання: тип А (клапан) і тип Б (плівка-клапан), рятівник не знає, носієм яких хвороб є потерпілий. Тому надягти одноразові медичні рукавички, бути обережним при маніпуляціях і скористатися клапаном (хусточкою, бинтом) - елементарні заходи безпеки.

Європейська рада реанімації підкреслила, що той, хто проводить СЛР, має виконувати компресії грудної клітини для потерпілого із зупинкою серця. Якщо виконавець СЛР навчений і може виконувати штучне дихання, то він має поєднувати компресії грудної клітини та штучне дихання. Може статися, що ви - єдиний рятівник. Однак ви не в стані провести штучне дихання, наприклад, через схильність до запаморочення при глибокому диханні чи тому, що немає одноразового захисного клапана. *Тоді обмежтеся непрямим масажем серця!*

Нещасний випадок через особисту необережність та невиконання інструкцій з охорони праці. Як підготуватися до СЛР, перед тим, як почати реанімацію, підготуйтеся. **Діяти потрібно швидко.**

1. Попросіть когось викликати швидку за номером 103.

2. Підійдіть до потерпілого, доторкніться до нього і голосно заговоріть із ним, наче намагаєтеся розбудити. Не реагує? - Перевірте, чи він дихає. Якщо дихання нормальне, залиште його в тому положенні, у якому знайшли (за умови, що таке положення не становить небезпеки). Спробуйте з'ясувати, що сталося, і надати допомогу.

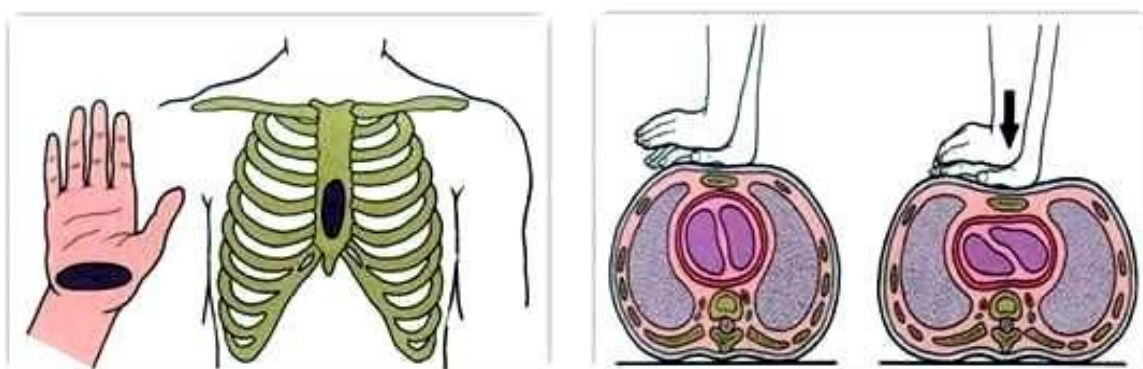
3. Якщо у потерпілого порушене дихання, переверніть його на спину, покладіть на тверду поверхню та послабте одяг, що тисне (ремінь, комірць, краватка). Однією рукою акуратно натисніть на лоба так, щоб підборіддя опинилося на одному рівні з шиєю. Пальцями другої руки підійміть підборіддя, щоб забезпечити максимальну прохідність дихальних шляхів. Зафіксуйте потерпілого у такому положенні - підкладіть йому під лопатки (а не під потилицю) згорнутий у валик одяг.

4. Обов'язково перевірте, чи вільні дихальні шляхи: злегка відкрийте рота і загляньте в нього. Якщо в роті рідина (вода, блювотні маси) або сторонні предмети, поверніть голову потерпілого на бік і видаліть їх. Далі поверніть голову у початкове положення. Трапляється, що щелепи потерпілого дуже стиснуті і відкрити йому рота не виходить. Тоді виконуйте штучне дихання способом «рот-у-ніс». Підготовчий етап завершили.

Беріться до реанімування. Як проводити СЛР. Станьте на коліна збоку від потерпілого так, щоб ваші ноги були перпендикулярно до його тіла. Не реанімуйте навприсядки або в іншому незручному положенні: за кілька хвилин ви стомитеся, ноги заніміють, і подальша реанімація буде під загрозою. Навіть якщо ви у дорогих брюках чи нових панчохах, без роздумів ставайте навколішки. Ви рятуєте життя! Якщо рятуєте вдвох, станьте по різні боки від потерпілого: один навпроти обличчя (виконуватиме штучне дихання), інший - навпроти грудної клітини (для непрямого масажу серця). Через 5-10 хвилин поміняйтеся місцями. Перед тим, як проводити штучне дихання, затисніть потерпілому носа, щоб повітря надходило йому в легені і

не виходило назовні. На рота потерпілому покладіть одноразовий захисний клапан. Зробіть глибокий вдих із випрямленою спиною і розправленими плечима, щоб набрати повні легені повітря. Потім нахиліться до потерпілого та зробіть видих із зусиллям. Ваш рот при цьому має бути щільно притиснений до рота потерпілого. Повторіть усе ще раз. Ви маєте зробити потерпілому два вдихи. Коли готуєтеся до непрямого масажу серця, станьте у правильне положення, щоб звести втому до мінімуму. Як потрібно накладати руки на грудину під час непрямого масажу серця, показано на рисунку. Обіпріться на грудину нижньою частиною долоні. Долоню розташуйте чітко вздовж грудини. Не переходьте на ребра, щоб не зламати їх.

Положення рук при непрямому масажі серця

Місце дотику руки і грудини

*Накладання
рук на грудину*

*Натискання
на грудину*

Положення рук рятувальника при непрямому масажі серця

Правильно визначіть точку натискання на грудині! Вона розташована посередині грудної клітини на два пальці вище кінця грудини. Кінець грудини, тобто мечоподібний відросток, легко знайти на дотик. Не бийте щосили потерпілому по грудині! Прекардіальний удар дійсно може зупинити фібриляцію шлуночків серця і відновити серцебиття. Але лише за правильного виконання! Засильно вдарите - переламаєте потерпілому ребра. Якщо не впевнені у власних навичках, ліпше не виконуйте цей прийом. Ваші плечі мають бути точно над грудиною потерпілого. Поштовхи робіть усім корпусом, так м'язи рук менше стомлюватимуться. Коли робите паузу для штучного дихання, прибирайте руки, щоб грудина потерпілого могла безперешкодно підніматися під час «вдиху».

30:2 - метод, який рекомендує Європейська рада реанімації У Методичних рекомендаціях ідеться: якщо ви навчені і за цих конкретних умов спроможні, то після 30 компресійних поштовхів грудини виконуйте 2 вдихи. Якщо ні - обмежтеся непрямим масажем серця. Намагайтеся робити 100-120 компресійних поштовхів на хвилину. При натиску грудина має опуститися не більше, ніж на 6 см. Між поштовхами давайте грудям потерпілого повністю піднятися, однак стежте, щоб частота непрямого масажу серця не знижувалася. Якщо компресії грудної клітини чергуєте зі

штучним диханням, вдихайте потерпілому повітря протягом секунди та спостерігайте, а підіймається його грудна клітина. Далі стежте, як повітря виходить із легенів, а грудна клітка потерпілого опускається. Самі в цей час набирайте повітря. Пауза у непрямому масажі серця для штучного дихання не має перевищувати 10 секунд. Намагайтеся її скоротити! Якщо потерпілого вдалося реанімувати, уважно спостерігайте за ним і будьте готові за потреби поновити реанімаційні заходи.

Чому не всі спроможні надати першу допомогу. Часто люди не надають першу допомогу, оскільки не впевнені у власній здатності правильно виконати маніпуляції. Аргумент на підтримку реанімування від Європейської ради реанімації: Переломи ребра і ключиці отримали лише 1,7% людей, яким СЛР робили особи без медичної освіти. У жодного потерпілого не зафіксували клінічно доведених ушкоджень внутрішніх органів. Тож не зволікайте з першою допомогою! Істотно підвищують готовність людей проводити СЛР заняття на тренажерах - манекенах у повний зріст або ж торсі людини. Навчання з ними дає змогу відпрацювати компресійні натиски на грудну клітину і штучне дихання під контролем електронного табло або комп'ютера.

КОНТОЛЬНІ ПИТАННЯ

1.Визначення поняття “Охорона праці”

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності.

Система заходів про охорону праці є основою для підготовки комплексного плану поліпшення умов, охорони праці і санітарно-оздоровчих заходів, а також відповідного розділу колективного договору.

2.Які обов'язки адміністрації підприємства, установи, організації з питань охорони праці?

Адміністрація підприємств, установ і організацій зобов'язана правильно організувати працю робітників і службовців, створювати умови для зростання продуктивності праці, забезпечувати трудову й виробничу дисципліну, неухильно дотримуватися вимог законодавства про працю, правил і норм охорони праці, поліпшувати умови їхньої праці і побуту.

3.Яке призначення системи управління охороною праці?

Система управління охороною праці (СУОП) – це комплекс заходів, які спрямовані на підготовку, прийняття та реалізацію рішень з виконання організаційних, технічних, санітарно - гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів, які забезпечують безпеку, збереження здоров'я і працездатність людини у процесі роботи.

4.Основна задача охорони праці?

Основною задачею охорони праці є зведення до мінімуму можливості ураження чи захворювання працівника з одночасним забезпеченням комфорту при максимальній продуктивності праці.

5.Хто здійснює управління охороною праці на підприємстві, організації?

Загальне управління охороною праці здійснює керівник установи. Управління охороною праці здійснюють також всі структурні підрозділи підприємства згідно з покладеними на них функціональними обов'язками щодо охорони праці. Організаційно - методичну роботу щодо управління

охороною праці, підготовку управлінських рішень і контроль за їх виконанням здійснює служба охорони праці.

6. Правила охорони праці, обов'язкові для адміністрації?

Відповідно до ст. 153 КЗпП України на всіх підприємствах, в установах і організаціях, незалежно від форм власності, створюються безпечні та нешкідливі умови праці. Відповідальність за це покладається на керівника установи.

7. Хто здійснює загальне керівництво роботою з охорони праці?

Загальне керівництво роботою з охорони праці в Міністерстві освіти і науки України здійснюється відділом із забезпечення життєдіяльності, який підпорядковано першому заступнику Міністра.

8. Хто здійснює громадський контроль за станом охорони праці?

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці здійснюють: трудові колективи через обраних ними уповноважених; професійні спілки – в особі своїх виборних органів і представників.

9. Якою є періодичність навчання і перевірки знань з охорони праці посадових осіб?

Один раз на три роки

10. Якою є періодичність навчання і перевірки знань з ОП на роботах із підвищеною небезпекою?

Один раз на рік.

11. Який документ визначає організацію навчання працівників з питань ОП та ТБ?

Організація навчання з питань охорони праці здійснюється згідно з вимогами “Типового положення про навчання з питань охорони праці” затвердженого наказом Держнагляддохоронпраці №27 від 7.02.99 та Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в Національному фармацевтичному університеті ПОЛ А 3.2-35-115 від 30.06.2015р.

12. Які види навчання з питань охорони праці існують?

Навчання та інструктаж працівників з питань охорони праці є складовою частиною системи управління охороною праці і проводяться: з учнями, вихованцями та студентами навчально-виховних закладів; з працівниками в процесі їх трудової діяльності. Усі працівники, які приймаються на роботу, в процесі роботи проходять на підприємстві навчання, інструктаж з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, правил поведінки при виникненні

аварій.

13. Які види інструктажу з питань охорони праці існують?

За характером інструктажі з питань охорони праці підрозділяється на: вступний; первинний; повторний; позаплановий; цільовий.

14. Коли проводиться позаплановий (позачерговий) інструктаж з ОП?

За умови зміни технології або після виникнення нещасного випадку на підприємстві

15. Який порядок проведення повторного інструктажу?

Повторний інструктаж проводиться на робочому місці з усіма працівниками: на роботах з підвищеною небезпекою – один раз за квартал, на інших роботах – один раз за півріччя. Повторний інструктаж проводиться індивідуально або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за програмою первинного інструктажу в повному обсязі.

16. Хто проводить інструктаж з питань охорони праці?

Вступний інструктаж з питань охорони праці проводить спеціаліст з охорони праці або особа, на яку наказом по підприємству покладено. Первинний інструктаж на робочому місці, повторний, позаплановий та цільовий здійснює безпосередньо керівник робіт. Керівник, який проводив усі види інструктажів, повинен зробити запис в Журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував. Журнал необхідно пронумерувати, прошнурувати і скріпити печаткою.

17. Яка періодичність перегляду інструкцій з охорони праці?

Відповідно до вимог "Положення про розробку інструкцій з охорони праці", затвердженого наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.98. № 9, інструкції повинні переглядатися розробником не рідше одного разу на п'ять років, а для видів робіт і професій з підвищеною небезпекою – не рідше одного разу на три роки. Інструкції переглядаються до закінчення вказаних строків у випадках впровадження нових технологій, зміни технологічного процесу або умов праці, а також нових видів обладнання, машин, механізмів, матеріалів, апаратури, пристроїв та інструментів, видів енергії тощо.

18. Який законодавчий Акт визначає правову основу загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві?

Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування"

19. Якими документами визначені обов'язки про охорону праці керівного складу вищих навчальних закладів?

Обов'язки керівного складу у вищих навчальних закладах щодо питань охорони праці викладені в "Положенні про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01.08.2001р. №563 та Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в Національному фармацевтичному університеті (ПОЛ А 3.2 - 35-039) від 30червня 2015р. В цьому Положенні перелічені обов'язки з питань охорони праці ректора, проректорів, деканів факультетів, завідувачів кафедр та інших керівників структурних підрозділів.

20. Яка відповідальність посадових осіб за невиконання законодавства України про працю?

За невиконання законодавства про працю і правил охорони праці, невиконання зобов'язань відповідно до колективного договору (угоди) з питань охорони праці посадові особи можуть притягатися до відповідальності. В цих випадках застосовується дисциплінарна, адміністративна, кримінальна відповідальність.

21. Коли настає адміністративна відповідальність за порушення законодавчих та нормативних актів про охорону праці?

Адміністративна відповідальність виникає за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці, створення перешкод у діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці, а також представників профспілок та їх організацій.

22. В яких випадках настає матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству?

Загальними підставами накладання матеріальної відповідальності на працівника є наявність прямої дійсної шкоди, заподіяної ним. Вона може бути зчинена: за умислом або по необережності; протиправними діями (бездіяльністю) працівника; при наявності причинного зв'язку між діями працівника і завданною шкодою. Притягнення працівника до кримінальної, адміністративної, або дисциплінарної відповідальності за дії, якими заподіяно шкоду(збитки), не звільняють його від матеріальної відповідальності. Матеріальна відповідальність може бути повна або обмежена виходячи з його середнього місячного заробітку (п.3 ст. 134 КЗіП України).

23. Що таке дисциплінарна відповідальність за порушення вимог охорони праці?

Дисциплінарне стягнення накладається керівником підприємства (власником) безпосередньо після виявлення проступку, але не пізніше одного місяця від дня його виявлення. Дисциплінарне стягнення не накладається пізніше шести місяців від дня вчиненого проступку. За один і

той же проступок може бути накладено тільки одне дисциплінарне стягнення. Відповідно до вимог ст. 147 КЗпП України за порушення трудової дисципліни до робітника може бути застосована тільки одна з наступних форм стягнення: догана або звільнення.

24. У яких випадках посадові особи можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності?

Кримінальна відповідальність посадових осіб настає у тих випадках, коли вони допустили порушення, що носять характер злочину. Стаття 135 Кримінального Кодексу України за порушення правил техніки безпеки, промислової санітарії та інших правил про охорону праці, якщо це порушення призвело до небезпеки для життя чи здоров'я робітників, встановлює покарання виправними роботами на строк до одного року, або штрафом, або громадською доганою. Такі ж дії, що призвели до нещасних випадків з людьми, караються позбавленням волі на строк до чотирьох років. Стаття 220 Кримінального Кодексу України передбачає, що порушення виробничо-технічної дисципліни або правил, які забезпечують безпеку виробництва на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах, карається позбавленням волі на строк до одного року, або виправними роботами на той же строк, або штрафом. Подібні порушення, якщо вони призвели до людських жертв або інших тяжких наслідків, караються позбавленням волі на строк до 10 років.

25. Які обов'язки працівника щодо дотримання вимог нормативно-правових актів з охорони праці?

Працівник зобов'язаний: дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей; знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту; проходити, в установленому законодавством порядку, передні та періодичні медичні огляди. *Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог. Охорона праці – справа кожного працівника.*

26. За які порушення правил охорони праці і законодавства про працю накладається штраф на навчальний заклад?

За порушення правил охорони праці штрафні санкції визначені "Положенням про порядок накладання штрафів на підприємства, установи й організації за порушення нормативних актів про охорону праці", що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.93 №754.

На підприємства можуть накладатися штрафи за: порушення актів законодавства та інших нормативних актів (правил, стандартів, норм, положень, інструкцій тощо, що обов'язкові для виконання) про охорону праці; невиконання розпоряджень посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці з питань безпеки, гігієни праці та виробничого

середовища. Підприємство сплачує штраф за кожний нещасний випадок на виробництві та випадок професійного захворювання, що сталися з вини підприємства.

27.3 яких коштів бюджетна організація сплачує штраф за нещасний випадок?

Із коштів, віднесених на преміювання.

28.Хто призначає комісію з розслідування випадків хронічного профзахворювання ?

Комісію з розслідування випадків хронічного профзахворювання призначає наказом керівник санепідемстанції.

29.Хто повинен забезпечувати належні і безпечні умови праці?

Забезпечення належних і безпечних умов праці покладено на адміністрацію підприємств, організацій, установ. Адміністрація зобов'язана впроваджувати сучасні засоби техніки безпеки, щоб уникнути виробничого травматизму, і забезпечувати санітарно-гігієнічні умови, що мають запобігати виникненню професійних захворювань робітників. А безпосередньо на кожному робочому місці – керівник відповідного структурного підрозділу.

30.Як здійснюється профспілковий контроль за дотриманням керівниками законодавчих актів про охорону праці?

Професійні спілки здійснюють контроль за дотриманням керівниками законодавчих актів про охорону праці щодо створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належного виробничого побуту для працівників і забезпеченням їх засобами колективного та індивідуального захисту.

31.Кому надано право здійснювати нагляд і контроль за дотриманням вимог з охорони праці?

Постійний контроль за дотриманням робітниками вимог нормативних актів про охорону праці покладається на керівника підприємства чи установи.

Нагляд і контроль за охороною праці здійснюють: Державна служба України з питань праці (Держпраці) та її територіальні управління, відповідні служби міністерств; Міністерство освіти України (відомчий контроль); Генеральний прокурор України здійснює вищий нагляд за точним виконанням нормативних актів про охорону праці .

32.Чи зобов'язана адміністрація установи під час укладання трудового договору проінформувати громадянина про небезпечні та шкідливі чинники на його робочому місці, про його права і пільги?

Так

33. Які основні вимоги гігієни і безпеки праці для робочих приміщень?

Робочі приміщення повинні бути чистими, сухими, освітленими і безпечними. Об'єм приміщень на одного працівника повинен бути не менше 15 м³ і з площею не менше 4,5 м². Оздоблення приміщень, де виділяються шкідливі або агресивні речовини, повинно запобігати сорбції і легко прибиратись і митись.

34. Чим визначається ступінь впливу шкідливих речовин на організм людини?

Вплив шкідливих речовин на організм людини залежить від наступних умов: від концентрації шкідливої речовини, яка визначає кількість речовини, що надійшла в організм людини; від тривалості дії, яка відіграє першорядне значення; від фізико-хімічних властивостей речовин. Залежно від характеру дії шкідливі речовини можуть бути: подразнювальними, сенсibiliзуючими, канцерогенними, мутагенними і т. ін.

35. Для якої категорії осіб обов'язкове проведення попереднього і періодичних медичних оглядів?

Керівник установи чи підприємства зобов'язаний за свої кошти організувати проведення попереднього (під час приймання на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці чи таких, де необхідний професійний відбір, а також щорічний обов'язковий медичний огляд осіб віком до 21 року. Перелік професій, робітники яких підлягають медичному огляду, строк і порядок його проведення встановлені "Положенням про медичний огляд працівників певних категорій", відповідно наказу Міністерства охорони здоров'я України від 21 травня 2007 року № 246.

36. Який порядок видачі робітникам і службовцям спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту?

На роботах зі шкідливими та небезпечними умовами праці, а також на роботах, пов'язаних із забрудненням чи здійснюваних за несприятливих температурних умов, робітникам видаються безкоштовно за встановленими нормами спецодяг, спецвзуття та інші засоби індивідуального захисту, а також змивальні та знешкоджувальні засоби.

37. Для яких категорій працівників встановлюється ненормований робочий день?

Міністерством освіти України листом від 11.03.98 №1/9-96 затверджено орієнтовний перелік посад працівників з ненормованим робочим днем Міністерства освіти України, яким може надаватись додаткова відпустка.

Конкретна тривалість щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці встановлюється колективним договором залежно від часу зайнятості

працівника за цих умов.

38.Що таке оптимальні й допустимі мікрокліматичні умови?

Оптимальні мікрокліматичні умови – це поєднання параметрів мікроклімату, які при довготривалій і систематичній дії на людину забезпечують збереження нормального функціонального і теплового стану організму без напруження реакції теплорегуляції. Вони забезпечують відчуття теплового комфорту і створюють передумови для високого рівня працездатності. Допустимі мікрокліматичні умови – це поєднання таких параметрів мікроклімату, які при довготривалій і систематичній дії на людину можуть викликати перехідні й такі зміни функціонального й теплового стану організму і напруження реакцій теплорегуляції, які не виходять за межі фізіологічних можливостей пристосування.

39.Якими параметрами характеризується мікроклімат?

Мікроклімат робочих приміщень – це клімат внутрішнього середовища цих приміщень, який визначається діючим на організм людини поєднанням температури, вологості і швидкості руху повітря, а також температури навколишніх поверхонь. Температура під час виконання робіт середньої важкості повинна знаходитися в межах +15 – +20⁰С. Швидкість руху повітря 0,5 м/с, відносна вологість від 30-60%.

40.Як нормуються параметри мікроклімату?

Нормовані параметри, встановлені для виробничої зони – простір висотою до 2 м над рівнем підлоги чи майданчика, на яких знаходяться місця постійного чи тимчасового знаходження працівників. Постійним вважається місце, на якому працівник проводить більше 50% свого робочого часу (чи більше двох годин безперервно). Оптимальні й допустимі параметри мікроклімату встановлюються з урахуванням важкості виконуваної роботи і сезонів року, а також надлишків наявного тепла. Категорію робіт встановлюють на підставі загальних енерговитрат організму.

41.Яке значення має мікроклімат для організму людини?

Вплив мікрокліматичних умов на працівників (тепла чи холоду) може призвести до значних змін життєдіяльності організму і внаслідок цього до зниження продуктивності праці, підвищення загальної захворюваності працівників, у тому числі професійної.

42.Способи забезпечення необхідних мікрокліматичних умов у виробничих приміщеннях.

Для забезпечення потрібних параметрів мікроклімату у виробничих приміщеннях і захисту працівників від їх несприятливого впливу застосовують такі методи як: механізація і автоматизація виробничих процесів; захист від джерел інфрачервоного випромінювання; вентиляція

приміщень; повітряні завіси; опалення приміщень; кондиціонування повітря; використання засобів індивідуального захисту; медичні профілактичні заходи

43. Які існують види виробничого освітлення?

Природне, штучне, комбіноване.

Штучне освітлення буває загальне і комбіноване.

Загальне освітлення – це освітлення, при якому світильники розміщені у верхній частині приміщення рівномірно чи пристосовані до розміщення обладнання. Комбіноване освітлення – це освітлення, при якому загальне доповнюється місцевим освітленням.

44. Яка відстань повинна бути від екрана відеотерміналу до очей?

Згідно з Правилами охорони праці під час експлуатації встановлені такі норми відстані від екрана відеотерміналу в залежності від розміра екрана по діагоналі.

Значення відстані від екрана

Розмір по діагоналі	Відстань
35/38 см	600-700 мм
43 см	700-800 мм
48 см	800-900 мм
53 см	900-1000 мм

45. За якими вимогами визначається кількість персональних комп'ютерів у приміщенні?

Згідно з правилами охорони праці під час експлуатації персональних комп'ютерів, кількість їх у приміщенні визначається відповідно до наступних вимог: площа, виділена для одного робочого місця, повинна бути не менше 6 м² і обсягом не менше 20 м³. При розміщенні робочих місць необхідно дотримуватися таких вимог: робочі місця розміщуються на відстані не менше одного метра від стін зі світловими прорізами; відстань між бічними поверхнями відеотерміналів має бути не меншою за 1,2 м; відстань між тильною поверхнею одного відеотерміналу та екраном іншого не повинна бути меншою 2,5 метрів; прохід між рядами робочих місць повинен бути не меншим одного метра.

46. Поняття небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

Небезпечний виробничий фактор (НВФ) – це виробничий фактор, вплив якого на робітника в процесі роботи призводить до травми, або раптового погіршення здоров'я. Шкідливий виробничий фактор (ШВФ) – це виробничий фактор, вплив якого на робітника в процесі роботи призводить до захворювань або зниження працездатності. Залежно від рівня і строку дії шкідливий виробничий фактор може перейти в небезпечний виробничий фактор.

47. Які речовини відносять до шкідливих?

Шкідлива речовина – це речовина, яка при контакті з організмом людини у випадках порушення вимог безпеки може викликати виробничі травми, професійні захворювання чи порушення стану здоров'я, які можуть бути виявлені сучасними методами як у процесі роботи, так і поспіль. Шкідливі речовини поділяються на дві великі групи: органічні речовини (бензин, спирти, дихлоретан та інші) та неорганічні речовини (сполуки вуглецю, азоту, сірки, свинцю, ртуті).

48. Що таке гранично допустима концентрація шкідливих речовин?

Гранично допустима концентрація (ГДК) шкідливих речовин у повітрі робочої зони – це така концентрація шкідливих речовин, за умов якої при щоденній роботі, але не більше 40 годин на тиждень, не виникають захворювання чи відхилення у стані здоров'я.

49. Які нещасні випадки підлягають розслідуванню?

Розслідуванню підлягають всі нещасні випадки, які трапилися в процесі виробничої діяльності, у тому числі отримані через тілесні ушкодження, заподіяні іншою особою, гострі професійні отруєння та інші отруєння, теплові удари, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, ушкодження, отримані внаслідок аварій, пожеж, стихійного лиха (землетруси, зсуви, повені, урагани та інші надзвичайні події), контакту з тваринами, комахами та іншими представниками фауни і флори, що призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день.

50. Які нещасні випадки підлягають спеціальному розслідуванню?

Нещасні випадки із смертельними наслідками; групові нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше працівниками; випадки смерті працівників на підприємстві; випадки зникнення працівників під час виконання трудових обов'язків; нещасні випадки з тяжкими наслідками, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого.

51. Чи має право потерпілий або його довірена особа брати участь у розслідуванні нещасного випадку?

Так.

52. Скільки років зберігається Акт про нещасний випадок на підприємстві за ф. Н-1 ?

Протягом 45 років

53. Під головуванням кого проводиться розслідування випадків професійних захворювань?

Комісією під головуванням спеціаліста санепідемстанції.

54. Чи беруться на облік і чи складаються акти за формою Н-1 про нещасні випадки, що сталися з особами, які прямували до місця роботи пішки або громадським транспортом?

Не беруться на облік і не складається акт за формою Н-1

55. Який порядок розслідування нещасних випадків на виробництві?

Про кожний нещасний випадок свідок, працівник, який його виявив, або сам потерпілий повинні терміново повідомити безпосереднього керівника робіт і вжити заходів щодо надання необхідної медичної допомоги. Керівник (посадова особа) у свою чергу зобов'язаний: терміново організувати медичну допомогу потерпілому, повідомити про те, що сталося, відділ охорони праці і техніки безпеки, а також ректора університету; зберігати до прибуття комісії з розслідування нещасних випадків обставини на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків). Вжити заходів щодо недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася.

56. Який порядок розслідування нещасних випадків невиробничого характеру?

Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків невиробничого характеру, які сталися з громадянами на території України з втратою працездатності не менш ніж на один день, визначений "Положенням про розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру", затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2001 р. за №270. Розслідуванню підлягають нещасні випадки невиробничого характеру (травми, отруєння, теплові удари, опіки, обмороження, ураження електричним струмом, ушкодження від контакту з тваринами тощо), які сталися в житлових та підсобних приміщеннях, на комунально-побутових і торговельних об'єктах, що обслуговують населення, присадибних ділянках, у місцях відпочинку та масового перебування людей тощо.

57. Хто входить до складу комісії з трудових спорів?

В однаковій кількості члени профкому й адміністрації.

58. На яких роботах забороняється застосування праці жінок?

Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпезними умовами праці, на підземних роботах, а також залучення жінок до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми.

59. Які граничні норми підняття і переміщення важких речей жінками?

Граничні норми підняття і переміщення важких речей жінками

затвердженні наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 грудня 1993р. № 241

Характер робіт	Гранично допустима вага вантажу, кг
Підймання і переміщення вантажів при чергуванні з іншою роботою (до 2 разів на год.).	10
Підймання і переміщення вантажів постійно протягом робочої зміни.	7
Сумарна вага вантажу, який переміщується протягом кожної години робочої зміни, не повинна перевищувати:	
з робочої поверхні	350
з підлоги	175

60.Що необхідно знати начальнику підрозділу установи приймаючи на роботу особу з обмеженими можливостями(інваліда)?

Робоче місце інваліда створюється під конкретну особу з урахуванням рекомендацій медико-соціальної експертної комісії (МСЕК).

Відповідальність за забезпечення відповідних умов лежить на керівнику підрозділу в якому працює людина з обмеженими можливостями. Зокрема, інвалід має право на:

- працевлаштування без випробувального терміну (за направлення на роботу МСЕК);
- неповний робочий день або робочий тиждень (встановлюється за бажанням інваліда);
- відмову працювати у нічний час і понаднормово;
- надання щорічної відпустки в зручний для нього час;
- основна відпустка мінімальною тривалістю 30 днів для інвалідів I і II груп та 26 календарних днів для інвалідів III групи;
- неоплачувану відпустку тривалістю 60 днів для інвалідів I і II груп та 30 календарних днів для інвалідів III групи;
- розірвання строкового трудового договору (якщо стан здоров'я інваліда став перешкоджати виконанню трудових обов'язків).

61.Що таке шум?

Шум – це безладне поєднання небажаних для людей звуків, які заважають трудовій діяльності й відпочинку. Як звуки людина сприймає коливання, які розповсюджуються хвилями у твердому, рідкому чи газовому середовищі. Слуховий діапазон частот для людини з добрим слухом знаходиться у межах від 20 до 20000 Гц.

62.Як класифікуються засоби захисту від шуму?

Заходи та засоби захисту від шуму поділяються на колективні та індивідуальні. Призначення засобів індивідуального захисту (313) від

шуму - перекрити найбільш чутливі канали проникнення звуку в організм - вуха. Такі засоби дозволяють одночасно попередити розлад і всієї нервової системи від дії інтенсивного подразника, яким є шум. Засоби колективного захисту від шуму поділяються за такими напрямками: зменшення шуму в самому джерелі; зменшення шуму на шляху його поширення; організаційно-технічні заходи; лікувально-профілактичні заходи

63. Як впливає виробничий шум на організм людини?

Дія шуму викликає значні фізіологічні й психічні зміни в організмі людини, до яких відносять: зниження слухової чутливості; негативний вплив на центральну нервову систему; порушення функції нервово-м'язового апарату; зниження світлової чутливості; порушення функцій вестибулярного апарату; серцево-судинні зміни; зниження працездатності .

64. Що розуміють під електробезпекою ?

Під електробезпекою розуміють систему організаційних і технічних заходів, які забезпечують захист людей від шкідливої і небезпечної дії електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики.

65. Що покладено в основу забезпечення електробезпеки?

Виділяють три системи засобів і заходів забезпечення електробезпеки: система технічних засобів і заходів забезпечення електробезпеки, що реалізується в конструкції електроустановок при їх розробці, виготовленні і монтажі відповідно до чинних нормативів; система електрозахисних засобів та запобіжних пристосувань - це система, яка використовуються при виконанні робіт в електроустановках з метою запобігання електротравм; Система організаційно-технічних заходів включає: призначення осіб, які відповідають за організацію та проведення робіт у діючих електроустановках.

66. Що присвоюється електротехнічному персоналу після навчання і складання іспитів з електричної безпеки?

Група з електробезпеки

67. Що таке електричний удар?

Під електричним ударом слід розуміти збудження живих тканин організму, при протіканні через них електричного струму, що проявляється в невимушених судорожних скороченнях різних м'язів тіла. Електричні удари умовно поділяють на п'ять ступенів, а саме:

1-й- судорожні трохі відчутні скорочення м'язів;

2-й- судорожні скорочення м'язів, які супроводжуються сильними, але терпимими болями, без втрати свідомості;

3-й- судорожні скорочення м'язів з втратою свідомості, але з збереженням

дихання і роботи серця;

4-й- втрата свідомості і порушення діяльності серця або дихання (чи того і другого разом);

5-а- клінічна смерть або відсутність дихання і кровообігу.

68. Як проводиться звільнення потерпілого від електричного струму в установках напругою до 1000 В?

Першою дією людини, яка надає допомогу потерпілому є відключення тієї частини установки, до якої торкається потерпілий. Для ізоляції рук людина, яка надає допомогу, особливо, якщо необхідно доторкнутися до тіла потерпілого, яке не покрито одягом, повинна одягнути діелектричні рукавички чи обмотати обидві руки шарфом або одягнути на руки сухі суконні рукавиці, опустити на руки рукави піджака чи пальто, використати гумову матерію чи просто суху матерію. Під час віддалення потерпілого від струмоведучих частин рекомендується перерізати чи перерубати проводи сокирою з сухою дерев'яною рукояткою чи іншим відповідним ізольованим інструментом.

69. Від чого залежить ступінь ураження електричним струмом людини?

Ступінь ураження людини електричним струмом залежить від ряду факторів: величини струму; виду і частоти струму; тривалості дії струму; шляху протікання струму через тіло людини; стану організму.

70. Який електрострум більш небезпечний: змінний чи постійний?

Змінний струм є більш небезпечним, ніж постійний приблизно у 4-5 разів. Дослідження показують, що опір тіла людини постійному струму є більшим, ніж змінному будь-якої частоти. При збільшенні напруги небезпечність постійному струму зростає. В інтервалі напруги 400-600В небезпека постійному струму практично дорівнює небезпеці змінного струму при частоті 50 гц, а при напрузі понад 600В постійний струм стає ще небезпечнішим. Зі зростанням частоти струму повний опір тіла людини зменшується в результаті зменшення ємкісного опору.

71. В чому виявляється дія електричного струму на організм людини?

Термічна дія струму виявляється в опіках окремих ділянок тіла, нагріві до високої температури органів, які знаходяться на шляху струму, що викликає в них серйозні функціональні розлади. Електрична дія струму виявляється в розкладі органічної рідини, в тому числі й крові, що супроводжується значними порушеннями їх фізико-хімічного складу. Механічна дія струму виявляється в розшаруванні, розриві й інших подібних ураженнях різних тканин організму в результаті електродинамічного ефекту, а також миттєвого вибухоподібного утворення пари від перегрітої струмом рідини тканини та крові. Біологічна дія струму виявляється в подразненні і збудженні живих тканин організму.

72.Що таке електротравма і електротравматизм?

Електротравмою називається травма, зумовлена дією електричного струму чи електричної дуги. Стан, який характеризується сувокупністю електротравм, називається електротравматизмом.

73.Які існують види електротравм?

Дія електричного струму на організм людини часто призводить до електротравм, які можна звести до двох видів: місцевих електротравм, коли виникає місцеве ураження організму, і загальних електротравм, так званих електричних ударів, коли уражається весь організм через порушення нормальної діяльності життєво важливих органів та систем.

74.Що таке заземлення та захисне заземлення ?

Це навмисне електричне з'єднання металевих частин електрообладнання з багаторазово заземленим нульовим проводом. Захисне заземлення- це навмисне електричне з'єднання з землею металевих частин електрообладнання неструмопровідних, що можуть опинитися під напругою.

75.Що забезпечує захисне заземлення або занулення?

Захист людей від ураження електричним струмом у разі дотикання до металевих частин, які випадково опинилися під напругою.

76.Які три класи приміщень розрізняють за ступенем безпеки ураження електричним струмом?

Без підвищеної небезпеки, з підвищеною небезпекою, особливо небезпечні.

77.Які існують види вентиляції?

За способом організації обміну повітря вентиляція може бути загального обміну, коли обмін повітря відбувається в усьому об'ємі приміщення, і місцевого, при якому обмін повітря здійснюється в обумовленій його частині. За призначенням системи вентиляції можуть бути припливними, витягувальними і припливно-витягувальними. За способом спричинення руху повітря відрізняють вентиляцію природну (аерацію) і штучну (механічну).

78.Що таке пожежна безпека?

Це такий стан, коли пожежа унеможлиблюється, а при її виникненні забезпечується захист людей та матеріальних цінностей. Пожежна безпека об'єктів забезпечується шляхом створення системи пожежної профілактики та активного пожежного захисту.

79.Що таке пожежна профілактика?

Комплекс організаційних і технічних заходів, які спрямовані на забезпечення безпеки людей, на запобігання пожежі, обмеження її поширення, а також створення умов для успішного гасіння пожежі.

80. Основні завдання пожежної охорони.

Основними завданнями пожежної охорони є: здійснення контролю за дотриманням протипожежних вимог; запобігання пожежам і нещасним випадкам на них; гасіння пожеж, рятування людей та надання допомоги в ліквідації наслідків аварій, катастроф і стихійного лиха.

81. Що відноситься до небезпечних факторів пожежі ?

До небезпечних факторів пожежі відносяться : відкритий вогонь чи іскра; підвищена температура повітря; токсичні продукти горіння; дим (високодисперсна аерозоль з твердими частинами); знижена концентрація кисню; ушкодження будівель, споруд; вибух .

82. Які існують суміші пожежогасіння?

Вогнегасильні суміші і засоби класифікують відповідно до їхніх фізико-хімічних властивостей і способів гасіння: вода, що подається у вогнище суцільним струменем чи у розпаленому стані; хімічна і різної кратності повітряно - механічна піна; інертні гази , двоокис вуглецю і водяна пара; порошкові суміші, яким притаманні ізолюючі властивості; комбіновані суміші (сполучення різних засобів пожежогасіння).

83. В яких місцях треба переходити проїжджу частину дороги?

В місцях спеціально відведених для цього, на пішохідних переходах, підземних переходах, світлофорах. При відсутності їх переходити проїжджу частину можна, де видимість проїжджої частини не менше 100 метрів, переконавшись, що ви не створюєте перешкоди транспортним засобам та аварійної ситуації.

84. Як необхідно переходити проїжджу частину дороги на нерегульованому перехресті?

На нерегульованому перехресті можна переходити проїжджу частину дороги по пішохідним доріжкам, а при їх відсутності у правої або лівої бровки перетинаємої проїжджої частині, упевнившись у відсутності автотранспорту.

85. Дати визначення поняттю “перша долікарська допомога”.

Перша допомога – це комплекс заходів, направлених на відновлення та збереження життя і здоров'я потерпілого. Її повинен здійснювати той, хто знаходиться поруч з потерпілим, або сам потерпілий до моменту прибуття медичного працівника.